

Új tájvédelmi körzetünk

AZ AGGTELEKI KARSZTVIDÉK

Az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal 1978 decemberében tájvédelmi körzetté nyilvánította az Aggteleki-karsztvidék 19 595 hektárnyi területét.

Aggtelek neve nem ismeretlen, halatára a világhírű *Baradla-barlang* jut eszünkbe, sötét, sejtelmes folyosóival, hangot elnyelő termeivel, reflektorfényben csillogó, sokszínű és a fantáziát megmozgató formájú cseppkőképződményeivel. A 23 km hosszúságot meghaladó cseppkőbarlangot ma már évente 250 ezer látogató keresi fel.

De a terület egyéb érdekességeket, egyedülálló karsztjelenségeket, tájképi szépségeket, kultúrtörténeti emlékeket is rejtget. Éppen ez indokolta a tájvédelmi körzet létrehozását, melynek rendeltetése a fenti értékek védelme mellett az azok megismerésére irányuló idegenforgalom, turizmus és az üdülés elősegítése is.

A karsztvidék üdülési, idegenforgalmi fejlesztésével a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet is foglalkozik, s ez évben fejezi be az ezzel kapcsolatos üdülőtérület-rende-

zési tervtanulmányt. Aggtelek és környéke az ország 23 üdülőkörzetének egyike, mely az országos és a fokozódó nemzetközi idegenforgalmi vonzóerején kívül elsősorban a borsodi iparvidék hétvégi és hosszabb időtartamú üdülési igényeinek kiszolgálójává válhat.

A fejlesztési elképzelések 1995-ig szólnak és teljes összhangban vannak a tájvédelmi körzet természet- és tájvédelmi szempontjaival. Az egyik legfontosabb feladat a jelenlegi egy-központú (Aggtelek) idegenforgalom széthúzása egyéb vonzóerők feltárássával, idegenforgalmi kiépítésével. Ezek között szerepel a 8 km hosszú *Béke-barlang* felső szakaszainak megnyitása a nagyközönség számára. A barlang Jósvaló felőli alsó szakasza, ahova 1964-ben mesterséges tárrót hajtottak, a jövőben is a légzőszervi betegségek gyógyítását fogja szolgálni. A terv ide 200 személyes gyógyszanatórium építését irányozza elő.

A karsztvidék északkeleti részén, az ún. Alsó-hegy Bodva-völgyből merészen kiemelkedő karsztfennsík-

ján 1961-ben fedezték fel a *Meteorbarlangot*. Eddig feltárt hossza ugyan csak $\frac{1}{2}$ km, hatalmas barlangtermének, a 100 m hosszú Titánok csarnokának méretei, cseppkőképződményeinek bősége, szín- és formagazdagsága révén azonban méltán megérdemli szintén a nagyközönség számára történő megnyitást.

A terv fokozottabban kívánja bekapcsolni az idegenforgalomba a terület kultúrtörténeti értékeit. Ezek között első helyen említjük a szépen és gondosan helyreállított XII-XIII. századi szalonnai és a Magyarországon egyedülálló kettős szentélyű tornaszentandrás műemlék templomokat, de renoválás után megtekintésre érdemes lesz Tornakápolna festett deszkamennyezetű temploma, vagy Perkupa népi építészeti emlékeként nyilvántartott lakóházai. A kisebb gyaloglástól vissza nem riadó látogatóknak szép élményt nyújthat a magas hegycsúcsra épült Szádvár romjainak, vagy a festői környezetben megbúvó, a XV. században riadó martonyi kolostorromnak a felkérése. A növények, fák kedvelőinek a tornanádaskai 13 holdas kasélypark ritka fafajokat őrző gyűjteménye ad programot.

A szabad természetben való kikapcsolódás az emberek egyre növekvő igénye. Ennek kielégítésére is gondoltak a tervezők. A hangulatos környezetű Szelce-pusztá közelében elsősorban az autósok fogadására alkalmas parkolót képzelnek el, ahonnan „szállj ki és gyalogolj” mozgalom keretében járhatják be a kialakításra kerülő parkerdőt, a szép tölgyeseket és gyertyános-tölgyeseket. A karsztvidék jellegzetes növénygyűjtéseit: a karsztbokorerdőt, sztyepp-

réteket és sziklagyepeket már a hosszabb gyaloglást is vállalók kereshetik fel. Számukra Szögliget mellett terveznek turistabázist kialakítani.

A karsztvidék jellegzetes formakincsei, a felszíni karsztjelenségek is érdekes ismeretekkel gazdagíthatják az érdeklődőket. Hazánkban az Aggteleki-karsztvidék az, ahol viszonylag kis területen csodálhatjuk meg a víz kőzetoldó munkájának legszebb példáit. Aggtelek község szélén egy ma már eltömődött víznyelő helyén tó keletkezett, a felette húzódó hegyoldalon az ország legnagyobb és legsebez karrmezője terül el. A felszínre bukkanó mészkősziklákat a csapadékvíz évezredek alatt legömbölyítette, átluggatta, tárosra és egyéb különös formájúra oldotta. A népnyelv találóan *ördög-szántásnak* nevezi ezeket a mészkőfelszíneket.

A karsztos tájnak sajátos és egyedülálló képet kölcsönöznek a *töbrök* vagy más néven *dolinák*. A víz felszín alatti kőzetoldó tevékenysége következtében jönnek létre lassú süllyedéssel vagy hirtelen beszakadással, ezek az általában 50—150 m átmérőjű tölcser, tál, vagy üst alakú bemélyedések. Különösen az Aggtelek—Jósvafő közötti országotat kísérik, valamint az Alsó-hegy fennsíkját borítják nagy számban töbrök és töbrősorok. Ilyen eltömődött aljú töbrőben jött létre a jellegzetes Vörös-tó, melynek környezetét a vasoxidtól vörös színű „terra rosa”, azaz vörös agyag borítja.

A karsztterületen, ill. a mészkőfelszínen hosszab felszíni vízfolyás nem alakul ki. Az összegyülekező csapadékvizekből kialakuló kis patakok néhány száz méteres felszíni lefutás

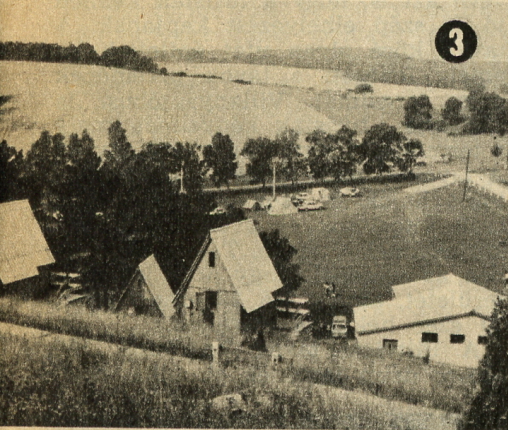
után a karsztos kőzet nyitott vagy rejtett nyílásain a felszín alá tűnnek. Ezek a száraz időben alig vagy egyáltalán nem működő *víznyelők* hóolvadás vagy nagy nyári záporok után hatalmas vízmennyiséget képesek elnyelni. Ezeknek a vizeknek köszönhetőek a terület csodálatos barlangjai, melyeket oldó és koptató erejükkel évszázadok alatt hoztak létre.

A rendezési terv új utak és szállásférőhelyek létesítését is előírnyozza. Szinpetri mellet szép fekvésű kempinget, a Perkupa közelében létesülő új tározó partján ifjúsági tábort terveznek: a hangulatos, eldugott, ma már egyre inkább elnéptelenedő hegyi falvakat üdülőfalukká javasolják fejleszteni. A meglévő úthálózat korszerűsítésével az új útszakaszok építésével olyan körutat kívánnak kialakítani, amely a legtöbb idegenforgalmi nevezetességet, természeti és kultúrtörténeti értéket érinti.

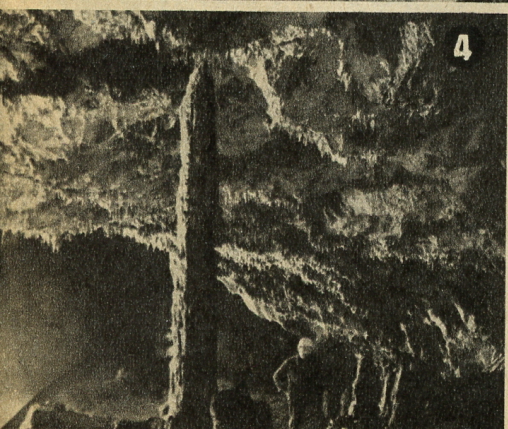
Mindezek megvalósulása biztosíthatná valóban azt, hogy hazánk e nagyszerű és sokrétű természeti tája mindenki számára könnyen hozzáférhetővé váljon, és szolgálja az üdülést, kikapcsolódást, de egyúttal hasznos ismeretekkel is gazdagítsa az odalátogatókat.

HAZSLINSZKY TAMÁS

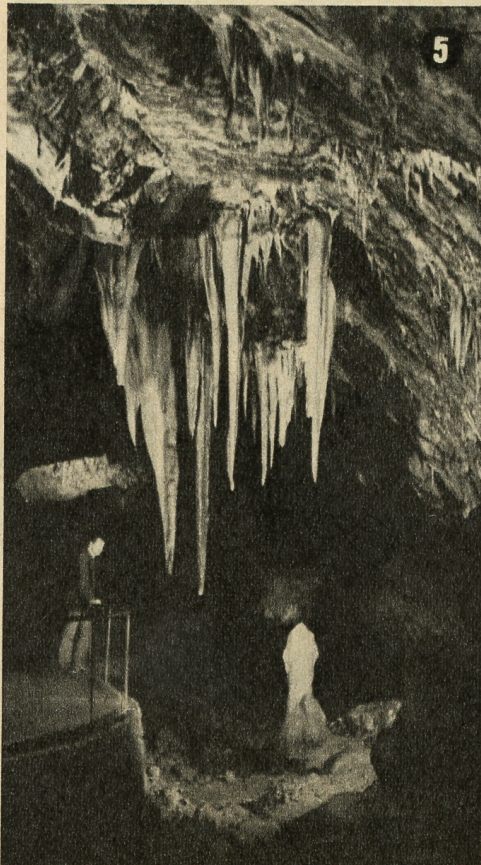
1. Karsztmező az Aggteleki-tó közelében
2. Barlangok vizeit gyűjtik össze a csobogó hegyi patakok
3. Kemping a Baradla-barlang aggteleki bejáratánál
4. Cseppkődszék a Baradla-barlang aggteleki szakaszán
5. A Béke-barlang főfolyósója

3

4

5

ALPINISTA EXPEDÍCIÓK

A NEPÁLI HIMALÁJÁBAN

Ez évben a következő expedíciók vágtak neki a monszun utáni időszakban a Himalája legmagasabb hegyeinek Nepálban:

Mount Everest: Német Sz. K. Vez.: dr. G. Schmatz

Nuptse: Nagy-Britannia. Vez.: Doug Scott

Lhotse: Lengyelország. Vez.: Andrzej Zawada

Pumori: Dél-Korea.

Kangteiga: Nagy-Britannia. Vez.: Ch. Bonington

Amai Dablang: Ausztria. Vez.: W. Nairz

Amai Dablang: Franciaország. Vez.: J. Coudravy

Amai Dablang: Új-Zéland. Vez.: Peter Hillary

Makalu I. és II.: Német Sz. K. Vez.: G. Lenner

Numbur: Norvégia. Vez.: Arna Naess

Manaslu: Argentína. Vez.: J. Vieiro

Kanguru: Német Sz. K.

Annapurna I.: USA. Vez.: R. Wilson

Fang Peak: Olaszország. Vez.: A. Bergamaschi

Annapurna II.: Nagy-Britannia. Vez.: P. Moores

Tilicho: Nagy-Britannia.

Nilgiri Északi csúcs: Japán.

Nilgiri Középső csúcs: Japán.

Dhaulagiri I.: Lengyelország. Vez.: dr. G. Malaczinsky

Dhaulagiri II., III., IV.: Japán.

Himalchuli: USA. Vez.: M. Yaeger

Putha: Német Sz. K. Hiunchuli

Kanjiroba: Japán.

Gaurishankar: Nagy-Britannia. Vez.: D. Gray és Nima Norbu sherpa